

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність В9 Історія та археологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Херсонського державного університету

Голова вченої ради

 (Володимир ОЛЕКСЕНКО)
(протокол № 16 від 26.05.2025)

Освітня програма вводиться в дію з 31.05.2025

Ректор Херсонського державного університету

 (Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ)
(наказ № 284-Д від 30.05.2025)

Івано-Франківськ, 2025 рік

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю В9 Історія та археологія
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

РОЗРОБЛЕНО:

Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.
Гарант ОНП, керівник робочої групи

Олександр ЧЕРЕМІСІН

РЕКОМЕНДОВАНО:

на засіданні кафедри історії,
археології та методики викладання
Протокол № 15 від 5 травня 2025 р.
В.о. завідувача кафедри історії,
археології та методики викладання

Наталя КУЗОВОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

на засіданні вченої ради факультету психології, історії та соціології
Протокол № 14 від 07 травня 2025 р.
Голова вченої ради факультету
психології, історії та соціології,
гарант ОПП

Сергій ВОДОТИКА

СХВАЛЕНО:

На засіданні науково-методичної ради ХДУ
Протокол № 8 від 22 травня 2025 р.
Голова науково-методичної ради
Херсонського державного університету

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма «Історія та археологія» підготовки докторів філософії з галузі В Культура, мистецтво та гуманітарні науки зі спеціальності В9 Історія та археологія, що реалізується у Херсонському державному університеті, являє собою нормативний документ, який розроблено на основі Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, з урахуванням Постанови Кабінету міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» від 30 серпня 2024 р. № 1021 (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 21 лютого 2025 р. № 188)

Розроблено робочою групою у складі:

Черемісін О. В. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології та методики викладання (гарант освітньо-наукової програми);

Водотика С.Г. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології та методики викладання;

Кузовова Н.М. – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувача кафедри історії, археології та методики викладання;

Лисенко Д.М., здобувач 2 курсу навчання третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за спеціальністю Історія та археологія

Зовнішні рецензенти:

Віталій Андрєєв, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка

Ольга Гончарова, в.о. директора Херсонського обласного краєзнавчого музею

**1. Профіль освітньо-наукової програми «Історія та археологія»
за спеціальністю В9 Історія та археологія
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

1. Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Херсонський державний університет Факультет психології, історії та соціології Кафедра історії, археології та методики викладання
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Доктор філософії Освітня кваліфікація: Доктор філософії у галузі гуманітарних наук зі спеціальності В9 Історія та археологія
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-наукова програма Історія та археологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 40 кредитів, ЄКТС. Термін підготовки – 4 роки
Наявність акредитації	Первинна акредитація, запланована у 2027 р.
Цикл/рівень	НРК України – 9 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень.
Передумови	Наявність ступеня магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
Мова(и) викладання	українська
Термін дії освітньої програми	4 роки Планове оновлення 1 раз на 2 роки
Інтернет- адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DDoctorants/Educational_and_scientific_programs.aspx
2 – Мета освітньої програми	

Підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі науково-дослідницької та професійної діяльності у галузі гуманітарних наук зі спеціальності В9 Історія та археологія через здійснення власного наукового дослідження, переосмислення наявних та продукування нових знань у сфері історії, історіографії, регіональної історії	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Спеціальність – В9 Історія та археологія <i>Співвідношення обсягів загальної та професійної складових та вибіркової частини:</i> обов'язкові компоненти освітньо-наукової програми становлять 55 % (22 кредити), вибіркового компонент – 45 % (18 кредитів)
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова програма з орієнтацією на підготовку науковців у галузі гуманітарних наук та мистецтва спеціальності історія та археологія.
Основний фокус та цілі освітньої програми та спеціалізації	Основний фокус освітньої програми: теоретична підготовка та здійснення наукового дослідження в галузі історії, зокрема, регіональної історії України. <i>Об'єкт вивчення та діяльності:</i> сучасні досягнення та актуальні проблеми української історії, історіографії та джерелознавства, методи та методологія їх дослідження. Цілі освітньої програми: підготовка висококваліфікованих науковців, здатних переосмислити наявні методологічні підходи провідних зарубіжних і вітчизняних наукових шкіл, розв'язувати комплексні актуальні проблеми в галузі історії, продукувати нові знання, а також представляти їх у авторитетних українських та закордонних наукових виданнях і заходах <i>Теоретичний зміст предметної області:</i> концептуальні та методологічні знання науково-дослідного характеру в галузі історії, археології, історіографії та джерелознавства, методи та принципи їх застосування на практиці; інтелектуальна історія України; основи сучасної наукової комунікації. <i>Методи, методики та технології наукового пізнання:</i> загальнонаукові та спеціальні методи дослідження історичних та історіографічних явищ; джерелознавчий аналіз різних типів джерел; методи збору, верифікації та співставлення інформації з джерел. <i>Інструменти та обладнання:</i> історичні джерела різних типів та видів відповідно до досліджуваної проблеми та епохи. Ключові слова: регіональна історія, історія України, локальна історія, біобібліографія, методологія фронтиру
Особливості	Наявність наукової складової, основним напрямом якої є

програми	дослідження регіональної історії України XVIII– XX століть, у тому числі із використанням новітніх досягнень спеціальних історичних дисциплін
----------	---

4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	2310 Викладачі університетів та вищих навчальних закладів 2443 Професіонали в галузі філософії, історії та політології 2443.1 Наукові співробітники (філософія, історія, політологія) 2443.2 Філософи, історики та політологи
Подальше навчання	Можливість отримання наукового ступеня доктора наук, зокрема, навчаючись в докторантурі. Можливість визнання Національним агентством кваліфікацій професійної або часткової професійної кваліфікації з отриманням відповідних сертифікатів на підставі диплома доктора філософії.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Консультування та наставництво наукового керівника, провідних науково-педагогічних працівників під час пошукової роботи в архівах, бібліотеках, музеях, підготовки тексту дисертації, публікацій, доповідей; самонавчання і самопідготовка; науково-дослідна робота; кафедральні наукові семінари; проблемно-орієнтоване навчання; навчання через практику.
Оцінювання	Оцінювання здійснюється відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Оцінювання знань здобувачів регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті. Оцінювання результатів навчання в ХДУ здійснюється за 100-бальною шкалою. Здійснюється проміжний контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за науковою складовою, передбаченою індивідуальним навчальним планом (двічі на рік).
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері історії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 03. Здатність розробляти та управляти проектами. ЗК 04. Здатність працювати автономно. ЗК 05. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях

	та науково-педагогічній діяльності. ЗК 06. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 07. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору із дотримання принципів академічної доброчесності.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 01. Здатність продукувати нові ідеї, цілісні знання та вирішувати комплексні проблеми у галузі історії (історіографії) у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. ФК 02. Здатність виконувати оригінальні історичні (історіографічні) дослідження, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у авторитетних українських та закордонних наукових виданнях з історії, археології, історіографії та суміжних наук, зокрема включених до наукометричних баз, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. ФК 03. Здатність до професійного архівного пошуку в системі архівних установ України, закордонних архівах та архівних базах даних. ФК 04. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних типів та видів джерел, опрацювання науково-історичної та методологічної літератури, зокрема, державною та іноземними мовами. ФК 05. Здатність виявляти та оцінювати нові джерела, зокрема, мережеві ресурси, як потенційну можливість для розширення джерельної бази спеціальних історичних дисциплін. ФК 06. Здатність критично осмислювати історичні та історіографічні процеси і явища з позицій традиційних та новітніх дослідницьких підходів. ФК 07. Здатність до застосування міждисциплінарного підходу для аналізу, інтерпретації та оцінювання історичних та історіографічних фактів. ФК 08. Здатність до філософської та наукової аргументації, володіння системним науковим світоглядом, соціальними навичками, необхідними для професійної діяльності, організації наукового дослідження та представлення його результатів. ФК 09. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. ФК 10. Здатність ідентифікувати ознаки психічної травматизації та приймати рішення про спрямування до відповідних фахівців із психічного здоров'я.

	ФК 11. Здатність до психологічної самодопомоги та психічного самовідновлення.
7 – Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 01. Має та вільно оперує передовими концептуальними та методологічними знаннями з історії, історіографії, археології та на межі предметних галузей, дослідницькими навичками і методами, достатніх для проведення самостійних наукових досліджень та здійснення професійної (викладацької) діяльності. ПРН 02. Вміє планувати та формувати методику проведення власного наукового дослідження для отримання якісно нових знань, компетентно вирішувати професійні питання усіх етапів і складових процесу наукового дослідження. ПРН 03. Знає традиційні та актуальні історичні та історіографічні факти, концепції, школи, фундаментальні праці, глибоко розуміє теоретичні та практичні проблеми історичної науки, здійснює авторитетний огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів. ПРН 04. Знає та професійно застосовує навички пошуку та аналізу архівних джерел для здійснення власного наукового дослідження, спираючись на базові принципи архівознавства. ПРН 05. Вільно презентує та обговорює результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземними мовами, кваліфіковано відображає результати досліджень у наукових публікаціях, ефективно взаємодіє з науковою спільнотою, в тому числі міжнародною, з дотриманням норм академічної доброчесності. ПРН 06. Вміє визначати та інтерпретувати традиційні та новітні джерела, з інтелектуальної історії, як носіїв відомостей про процес творчості, продукування ідей, теорій, створення наукових праць, творів літератури, мистецтва, архітектури, формування суспільно-політичної і релігійної думки. ПРН 07. Співвідносить міфологічне, релігійне та наукове в теоретико-методологічному інструментарії історичного пізнання. ПРН 08. Демонструє здатність до використання спеціальних історичних дисципліни як інструментарію для дослідження української історії. ПРН 09. Демонструє здатність організовувати освітній процес і викладання історичних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасних закладів вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення.

	ПРН. 10. Має навички застосовувати інформаційні технології для обробки, аналізу та представлення результатів досліджень. ПРН 11. Демонструє здатність до саморозвитку і самоорганізації евристичної та наукової роботи, критичної самоперевірки повноти та відповідності матеріалів дослідження встановленими законодавством України вимогам. ПРН 12. Розуміти/визнавати психологічні особливості біженців та людей, які пережили війну та визначати потребу в подальшій психологічній допомозі. ПРН 13. Надавати першу психологічну допомогу. ПРН 14. Вживати ефективних заходів щодо збереження психічного здоров'я. ПРН 15. Створювати психологічно безпечне середовище на підставі фасилітативних умінь.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Доктори, кандидати історичних та педагогічних наук, науково-педагогічні та наукові працівники, які здійснюють освітній процес, котрі мають стаж науково-педагогічної діяльності понад два роки та рівень наукової та професійної активності, засвідчений виконанням не менше чотирьох видів та результатів з перелічених у пункті чинних Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 №1187. Наукові керівники проводять дослідження та мають наукові праці і здобутки за темами наукових досліджень аспірантів. Херсонський державний університет вживає заходи щодо формування культури академічної доброчесності для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.
Матеріально-технічне забезпечення	Для забезпечення освітнього процесу, наукової, методичної, творчої діяльності в умовах релокації наявна необхідна матеріальна база і належне технічне забезпечення, яке визначено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2022 № 356 «Про тимчасове переміщення Херсонського державного університету», на підставі наказу ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 05.05.2022 № 212 «Про тимчасове переміщення Херсонського державного університету на базу Прикарпатського національного університету імені Василя

	Стефаника», наказу ректора Херсонського державного університету від 27.06.2022 № 315-Д «Про тимчасове переміщення Херсонського державного університету на базу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та закріплення за ним навчальних приміщень, наказу від 24.05.2023 № 219-Д «Про тимчасове закріплення навчальних приміщень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за Херсонським державним університетом в умовах переміщення» з урахуванням листа Міністерства освіти і науки України від 05.06.2024 № 1/9979-24, спільного наказу ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та ректора Херсонського державного університету 02.07.2024 № 489/363-Д «Про тимчасове спільне використання навчальних та допоміжних приміщень» <i>Інструменти та обладнання:</i> спеціалізоване інформаційно-комунікаційне та мультимедійне обладнання; автоматизовані електронні архіви та бібліотечно-інформаційні системи; цифрові інструменти опрацювання текстової та графічної інформації. Для забезпечення освітнього процесу наукової, методичної, творчої діяльності наявна необхідна матеріальна база і належне технічне забезпечення: - електронний сервіс «KSU24» для забезпечення освітнього процесу; - кабінети для проведення аудиторної роботи (наявне мультимедійне обладнання, телевізори, DVD-програвач, ноутбук, проектор з демонстраційним екраном великого розміру); - платформа KSU Online; - Археологічний музей Херсонського державного університету; - Наукова бібліотека Херсонського державного університету; - Архівно-музейний центр Херсонського державного університету; соціально-побутова інфраструктура (пункти харчування, гуртожитки, спортивний майданчик).
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Е-бібліотека, Scopus і Web of Science доступ, База даних Google Scholar, Інституційний репозитарій (eKhSUIR, корпоративна освітня платформа KSUonline, KSU24, платформи дистанційного навчання Zoom, Google Meet, освітні платформи Prometheus, Coursera, Udemy та інші: — в електронному сервісі ХДУ24 «KSU24»

	(https://ksu24.kspu.edu/); – на платформі KSU Online (https://ksuonline.kspu.edu/); – на сторінці кафедри історії, археології та методики викладання офіційного сайту ХДУ (http://www.kspu.edu/About/Faculty/IPHS/ChairHistoryUkraine.aspx); література та фахові періодичні видання, доступ до науково-метричних баз даних – в Науковій бібліотеці ХДУ (http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx); - ХОУНБ ім. О.Гончара (https://lib.kherson.ua/).
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Національна кредитна мобільність здійснюється на підставі угод про співпрацю між вищими навчальними закладами України та ХДУ: https://www.kspu.edu/Legislation/memorandums.aspx
Міжнародна кредитна мобільність	Міжнародна кредитна мобільність здійснюється на підставі міжнародних угод про співпрацю: https://www.kspu.edu/DInternatRelations/internationalpartners.aspx
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливість навчання іноземних здобувачів вищої освіти за акредитованою освітньою програмою за наявності попередньої мовленнєвої підготовки в межах ліцензованого обсягу

2.Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

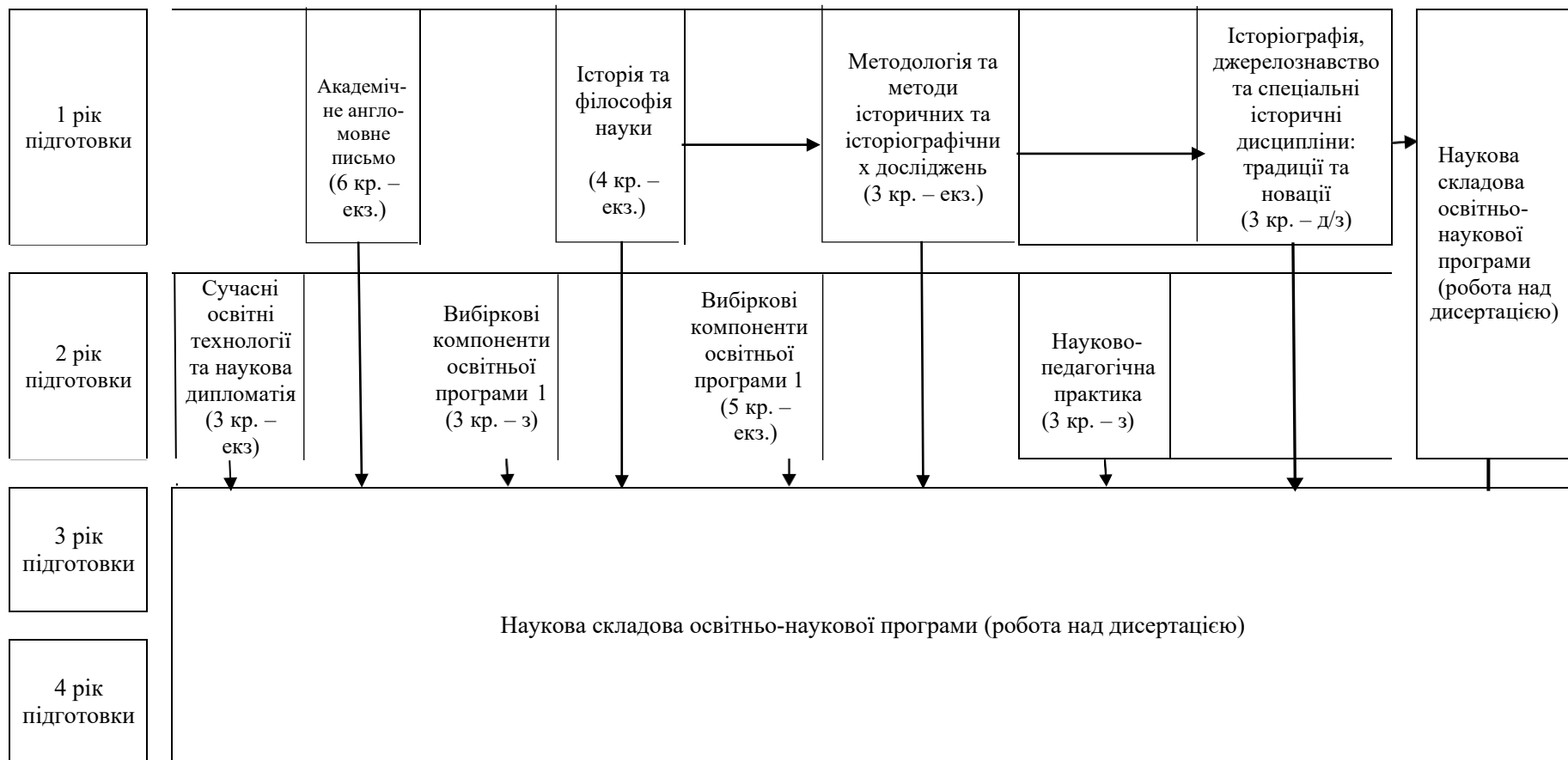
2.1. Перелік компонент освітньої програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики, атестація здобувачів вищої освіти)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньої програми			
	Цикл загальної підготовки		
ОК 1	Академічне англійськомовне письмо	6	екзамен
ОК 2	Історія та філософія науки	4	екзамен
ОК 3	Сучасні освітні технології та наукова дипломатія	3	екзамен
	Цикл професійної підготовки		
ОК 4	Методологія та методи історичних та історіографічних досліджень	3	екзамен
ОК 5	Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: традиції та новації	3	залік
ОК 6	Науково-педагогічна практика	3	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		22	
Вибіркові компоненти освітньої програми			
	Цикл загальної підготовки		
ВК 1	Вибіркові компоненти освітньої програми 1	3	залік
ВК 2	Вибіркові компоненти освітньої програми 2	5	залік
	Цикл професійної підготовки		
ВК 3	Вибіркові компоненти освітньої програми 3	5	екзамен
ВК 4	Вибіркові компоненти освітньої програми 4	5	екзамен
Загальний обсяг вибірових компонент:		18	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		40	

Перелік дисциплін вільного вибору аспіранта

Цикл загальної підготовки	Цикл професійної підготовки
ВК 1 1. За електронним каталогом ХДУ 2. За електронним каталогом ХДУ ВК 2 1. За електронним каталогом ХДУ 2. За електронним каталогом ХДУ	ВК 3 1. Архівна евристика 2.Методика впорядкування наукового тексту 3. Сучасні підходи до роботи з археологічними джерелами ВК 4 1. Інтелектуальна історія України XIX – XX ст. 2. Актуальні проблеми джерелознавства 3. Актуальні проблеми археології

2.2. Структурно-логічна схема освітньої програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в аспірантурі завершується захистом дисертації у постійно діючій / разовій спеціалізованій вченій раді, або наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження у формі витягу з протоколу засідання випускаючої кафедри про рекомендацію до захисту дисертації.

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії здійснюється відкрито та публічно постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Дисертація – спеціально підготовлена кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису, яка має містити наукові результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для історичної науки, наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Дисертація виконується здобувачем особисто та без порушення вимог академічної доброчесності (академічний плагіат, само плагіат, фальсифікація, фабрикація).

Вимоги до дисертації та наукових публікацій здобувача наукового ступеня доктор філософії визначені чинним законодавством України.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6
ЗК 01	+	+	+	+		+
ЗК 02	+		+		+	+
ЗК 03			+			+
ЗК 04				+	+	+
ЗК 05		+		+		+
ЗК 06			+			+
ЗК 07			+			+
ФК 01	+			+	+	+
ФК 02				+	+	+
ФК 03	+					+
ФК 04				+	+	+
ФК 05					+	+
ФК 06				+	+	+
ФК 07	+	+			+	+
ФК 08	+	+	+	+	+	+
ФК 09					+	+
ФК 10			+			+
ФК 11			+			+

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6
ПРН 01		+		+	+	+
ПРН 02	+		+	+		+
ПРН 03		+		+	+	+
ПРН 04				+		+
ПРН 05	+		+	+		+
ПРН 06					+	+
ПРН 07		+			+	+
ПРН 08				+	+	+
ПРН 09					+	+
ПРН 10	+		+	+		+
ПРН 11				+		+
ПРН 12			+			+
ПРН 13			+			+
ПРН 14			+			+
ПРН 15			+			+

Гарант ОНП

Олександр ЧЕРЕМІСІН

